

DÜNYA GENELİNDE KONTRBAS İLE İLGİLİ YAYIMLANAN LİSANSÜSTÜ TEZLERE VE MAKALERE İLİŞKİN BİBLİYOGRAFİK ANALİZ (2016–2021)

Gökhan ÖZDEMİR

Doç. Dr. gozdemir@mehmetakif.edu.tr Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Bilim Dalı

Hüseyin Can KARAYAZGAN

huseyincankarayazgan@gmail.com Burdur Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Müzik Eğitimi Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

Özdemir Gökhan ve Hüseyin Can Karayazgan. “Dünya Genelinde Kontrbas ile İlgili Yayınlanan Lisansüstü Tezler ve Makalere İlişkin Bibliyografik Analiz (2016–2021)”. Sanat Eğitimi Dergisi, 11/2 (2023 Güz): s. 83–91. doi: 10.7816/sed-11-02-03

ÖZ

Kontrbas, bir orkestranın ve diğer müzik türlerinin temel enstrümanlarından biridir. Kontrbas bir eserde bas frekansları verdiği için temel ritmi ve akorları duyurmak için yardımcı olma görevini yerine getirir. Bu enstrüman yay ve el ile farklı tekniklerde çalındığı için çalınan eserlerde yaratıcı ifade özgürlüğü tanınmaktadır. Farklı çalım teknikleri ve yapısı gereği bir müzik topluluğu veya orkestranın temelini oluşturmaktadır. Akademik nitelikli araştırmaların en önemli adımını, araştırma konusu ile ilgili literatür taraması–alan araştırması yapılması oluşturmaktadır. Zira araştırmacıların çalışma konuları bağlamında konu ile ilgili literatürde yer alan araştırmaları incelemeleri, araştırma konuları açısından yol gösterici olması bakımından gereklilik arz etmektedir. Çalışma kapsamında 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde, dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin bibliyografik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Bu temelde çalışma kapsamında, konu ile ilgili olarak araştırmacılara yol gösterici olunması amacıyla; YÖK Ulusal Tez Merkezi, Google Akademik (Google Scholar) ve ProQuest Dissertations & Theses Global kapsamında yer verilen lisansüstü tezler ve makaleler incelenmiştir. Çalışma kapsamında; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde, dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan 94 lisansüstü tez ve makale incelenmiştir. İncelenen lisansüstü tezlerin ve makalelerin tasnif edilmesi sürecinde ise; “yayın yılı”, “yayın türü” ve “yayınlanan ülke” esaslarına göre bibliyografik analiz yapılması söz konusudur. Çalışmadan, elde edilen bulgular doğrultusunda, yayın yılı esasına göre yapılan bibliyografik analiz ile en fazla 2018 yılı itibarıyla lisansüstü tez ve makale yayınlandığı belirlenmektedir. Yayın türü esasına göre ve yayınlanan ülke esasına göre, en fazla yüksek lisans tezi Amerika Birleşik Devletleri’nde yapılmıştır. Araştırma ile Türkiye’nin; dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tez ve makale sayısı bakımından ikinci sırada yer aldığı belirlenmesi de Türkiye’de müzik eğitimi ve kontrbas eğitimi açısından önemli bir noktayı ifade etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Kontrbas, Bibliyografya, Lisansüstü Tezler, Makaleler, Kontrbas Eğitimi

Makale Bilgisi:

Geliş: 24 Temmuz 2023

Düzeltilme: 19 Eylül 2023

Kabul: 1 Ekim 2023

Giriş

Kontrbas, bir orkestranın veya bir caz, blues ve diğer müzik türlerinin müzik grubunun temel enstrümanlarından biridir. Kontrbas bir eserde bas frekansları verdiği için temel ritmi ve akorları duyurmak için yardımcı olma görevini yerine getirir. Bu enstrüman yay ve el ile farklı tekniklerde çalındığı için çalınan eserlerde yaratıcı ifade özgürlüğü tanınmaktadır. Çeşitli çalma teknikleri ve yapısı gereği bir müzik topluluğu veya orkestranın temelini oluşturmaktadır. Kontrbas; keman ailesinin en kalın sesli çalgısıdır, 4 telli ve 5 telli olmak üzere 2 türü bulunmaktadır ve 5 telli kontrbas, genellikle senfonik orkestralarda kullanılmaktadır. Kontrbas, Alman ve Fransız olmak üzere iki tür arşe ile çalınmaktadır. Kontrbas çalgısının notaları, "FA" anahtarı olarak yazılmakta ve yazıldığı notadan bir oktav kadar pes duyulmaktadır. Bazı eserlerde, "DO" ve "SOL" anahtarı da kullanılmaktadır. Kontrbas ile yapılan tez ve makale araştırmaları genellikle eser çözümleme, kontrbas eserlerine katkı sağlayan besteciler, geçmişten günümüze olan kontrbasın gelişimi ve yay teknikleri üzerine araştırmalar yapılmıştır. Bibliyometri; yayınların ya da belgelerin yazar, konu, yayın bilgisi, atıf yapılan kaynaklar vb. gibi belirli özelliklerin niceliksel olarak analizi ile ilgilenmektedir. Bibliyometrik araştırmalarda belgelerin ya da araştırmaların belirli özellikleri analize edilerek, bilimsel iletişime ilişkin çeşitli bulgular elde edilmektedir (Al ve Tonta, 2004: 19). Belirli bir alana ilişkin gerçekleştirilecek olan araştırmalar için rehber niteliği taşıyan bibliyografya, farklı yöntemlere endeksli hazırlanabilmektedir. Bununla birlikte hangi yönetime endeksli hazırlanırsa hazırlansın; tüm bibliyografyaların, konu ile ilgili belirlenen materyalleri içermesi ve bu materyallere ilişkin bilgilerin düzenlenerek sunulması amacıyla oluşturulması söz konusudur. İfade edilen bu kapsamı itibarıyla de bibliyografya; birbirlerinden farklı yayınlarda ve/veya kataloglarda yer alan, belirli konularda farklı esaslara göre sınıflandırma yapılması anlayışına dayanan ve içerikleri itibarıyla de konuya ilişkin belirli ipuçlarını içeren düzenli çalışmalar olma niteliği taşımaktadır. Dolayısıyla da bibliyografya aracılığıyla, araştırmacılara, araştırma yaptıkları konu ile ilgili fikir verilmesi ve zaman kazandırılması olanaklı olabilmektedir (Tuna, 2017: 125). Literatür taraması, bir araştırma, tez, makale veya başka bir akademik çalışma için gerekli olan bilgiye ulaşma, mevcut çalışmaları anlama ve mevcut yapılan araştırmaları belirleme amacıyla gerçekleştirilir. Bibliyografya ise bir araştırmada yazarın, kitabın, makalenin veya başka bir kaynağın kullanılan çalışmaları listelemek için kullanılır. Bibliyografya, belirli bir standartta düzenlenmesi gerekmektedir. APA, MLA, Chicago gibi çeşitli kaynak belirtme stilleri, kaynakların nasıl düzenleneceğini belirleyen kurallar sunar. Aşağıda da belirtilen Türkiye Müzik Bibliyografyası göre bu makale düzenlenmiştir. Araştırma kapsamında temel alınan ve Ergen (1994: 13) tarafından Türkiye Müzik Bibliyografyası, aşağıda verildiği gibi tasnif edilmektedir:

- A. Zamana Göre Bibliyografyalar**
 - a. Tamamlanmış Bibliyografya
 - b. Periyodik Bibliyografya
- B. Kapsamına Göre Bibliyografyalar**
 - a. Milli Bibliyografya
 - b. Milletlerarası Bibliyografya
 - c. Genel Bibliyografya
 - d. Özel Bibliyografya
 - Şahıs Bibliyografyası
 - Yer Bibliyografyası
- C. Tertip Edilişlerine Göre Bibliyografyalar**
 - a. Alfabetik Bibliyografya
 - b. Sistematik Bibliyografya
 - c. Kronolojik Bibliyografya

Araştırma kapsamında; 2016 – 2022 yılları arasını kapsayan dönemde, dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin bibliyografik analizinin yapılması amaçlanmıştır. Araştırmanın belirtilen kapsamı itibarıyla; dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin "yayın yılı", "yayın türü" ve "yayınlanan ülke" esaslarına göre bibliyografik analizinin yapılması bağlamında, konu ile ilgili literatüre katkı sağlaması ve özellikle de kontrbas özelinde lisansüstü eğitimlerine devam eden öğrenciler tarafından gerçekleştirilecek araştırmalara yol gösterici olması bakımından önemli olması beklenmektedir.

Çalgı Eğitimi

Çalgı eğitimi, kişilere belirli bir müzik aletinin nasıl çalınacağını öğreten müzik eğitim türünü ifade etmektedir. Kişilerin hobileri kapsamında yer alması dolayısıyla ya da belirli bir müzik aletinde beceri ve deneyim elde edilmesine ve kişisel gelişim sürecinin desteklenmesine yönelik ise çalgı eğitimine yönelik olarak; özel dersler, grup dersleri ve sanat kursları gibi farklı özgen müzik kurslarından yararlanılması da olanaklı olabilmektedir. Bununla

birlikte çalgı eğitimine başlanılmasından önce, eğitime konu edilecek enstrümanın tanınmasına ve vücut yapısına uygunluğunun değerlendirilmesine yönelik olarak profesyonellerden yardım alınması gerekebilmektedir. Çalgı eğitimi, müzik eğitimi sürecinin en önemli aşamalarından biri olarak değerlendirilmektedir. Çalgı eğitimi kapsamında; genel olarak tüm eğitim süreçlerinde olması gerektiği gibi, bireylerin önceden belirlenen amaçlara endeksli olarak ve bireye özgü düzenlenebilen eğitim süreçleri ile çalgı öğretim sürecine tabi olmaları söz konusudur. Bu temelde yürütülen çalgı eğitimi ile bireylerin; çalgı ile ilgili bilişsel, devinışsel ve duyuşsal öğrenme alanları kapsamında temel bilgi ve beceriler ile teknik yaklaşımları kazanmaları ve eğitim hedeflerine ulaşmaları olanaklı olabilmektedir (Yalçınkaya, Eldemir ve Sönmezöz, 2014: 1584). İfade edilen bu hususlar doğrultusunda Çilden (2006: 542) tarafından çalgı eğitimi; zorlu ve karmaşık birçok müzikal beceri ve tekniğin davranış biçimine dönüştürülmesini ve öğrenilmesini kapsaması bağlamında, birtakım sorunlar da beraberinde getiren bir eğitim süreci olarak değerlendirilmektedir. Biber – Öz (2001, s. 95) tarafından da çalgı eğitimi ile ilgili belirlemeler, aşağıda verilen kapsamda ifade edilmektedir:

Çalgı eğitimi, müzik öğretmeni yetiştirmede uygulanan programın çok önemli ve temel alanlarından biridir. Çalgı eğitimi; çalgı öğretimi yoluyla bireyler ve toplumların devinışsel, duyuşsal ve bilişsel davranışlarında kendi yaşantuları yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişiklikler oluşturma ya da yeni davranışlar kazandırma sürecidir. Çalgı eğitimi olmadan yapılan bir müzik eğitimi düşünülemez. Bir başka deyişle; müzik eğitiminin temel boyutlarından biri olan çalgı eğitiminin yapılmadığı durumlarda, müzik eğitimi eksik, yetersiz ya da yeterince sağlam ve tutarlı olamaz. Çalgı eğitimi yoluyla öğrencilerin; müzik bilgi ve beğenilerini, müzikalitelerini ve birlikte müzik yapma yeteneklerini geliştirmeleri, düzenli ve disiplinli çalışma alışkanlıkları kazanmaları ve ulusal ve evrensel müzik sanatını tanımaları amaçlanmaktadır. Bireysel ve toplumsal özelliği olan bir eğitim olmasından dolayı; çalgı eğitiminin, bireyi ve toplumu etkileme özelliğiyle insan yaşamında etkin bir yeri bulunmaktadır. Çalgı eğitimi, müzik sevgisini güçlendirir. Öğrencide bağımsızlık duygusu yaratarak, kendine olan güveni artırır.

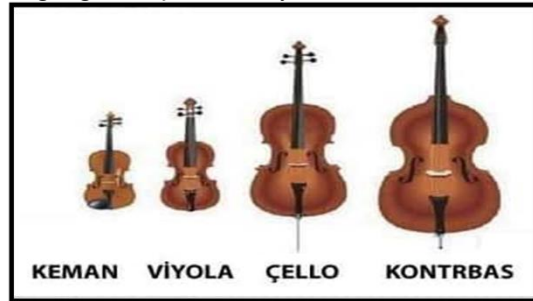
Yaylı Çalgılar Eğitimi

Çalgıların yapıları, türleri ve tarihsel gelişimleri gibi farklı niteliklerine yönelik incelemede bulunan alan, Organoloji olarak adlandırılmaktadır. Organoloji kapsamında ise çağdaş Batı Müziği yaylı çalgılar ailesinin; keman, viyola, viyolonsel ve kontrbas kapsamında değerlendirildiği görülmektedir. Yaylı çalgılar, çok sesli müzik kültürünün gelişimi açısından önem rol oynamaktadır. Özellikle de Klasik Batı müziği orkestralarında yaylı çalgılar; üfleme ve vurmali çalgılara göre sayıca fazla olmaları dolayısıyla, Klasik Batı müziği orkestralarının temel yapı taşları olarak görülmektedir. Bununla birlikte zengin repertuvara sahip olan ve Türk müziğini de kapsamak doğrultusunda farklı müzik türlerinin icra edildiği topluluklarda da sıklıkla yer bulması dolayısıyla, yaylı çalgıların önemli addedilmesi söz konusudur. İfade edilen bu hususlara endeksli olarak da yaylı çalgılar eğitimi, çalgı eğitiminin en önemli alanları arasında değerlendirilmektedir (Taş, 2020: 803). Say (1997: 217 – 219) yaylı çalgılar ile ilgili belirlemelerini, aşağıda verildiği gibi ifade etmektedir:

İtalya ve Fransa'nın yaylı çalgılar alanında önemli kişiler yetiştirmesi ile Avrupa'da saray soylularına yönelik "müziksel çiçeklenme" meydana gelmiştir. 17. yüzyıl sonu ve 18. yüzyıl başında keman, viyola, viyolonsel ve kontrbas çalgılarından meydana gelen yaylı çalgılar ailesinin yapımı, İtalya'nın Cremona Kasabası'nda gerçekleştirilmiştir.

Demirbatır ve Acar (2019: 341); yaylı çalgılar eğitiminin teknik çalışmalarla sınırlı olmadığını, çalgının yapısal özelliklerini ve geçmişten günümüze kadar olan gelişimini öğret-meyi amaçladığını ifade etmektedirler. Çalgı eğitimine başlarken, enstrüman seçimi oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda da enstrüman seçilirken; öğrencinin boyu, ellerinin yapısı ve vücut yapısı değerlendirilmektedir. Zira enstrüman seçimi, enstrümanı çalacak kişinin rahatlığı ve gelişimi için büyük önem arz etmektedir. Enstrüman seçiminin ardından ise; öğrencinin çalgı eğitimine profesyonel olarak devam etmesi durumunda, çaldığı enstrümanı iyi tanınması ve sesini hissetmesi gerekmektedir.

"Enstrüman Örnekleri" ile ilgili görsel, Şekil 1.'de yer almaktadır.

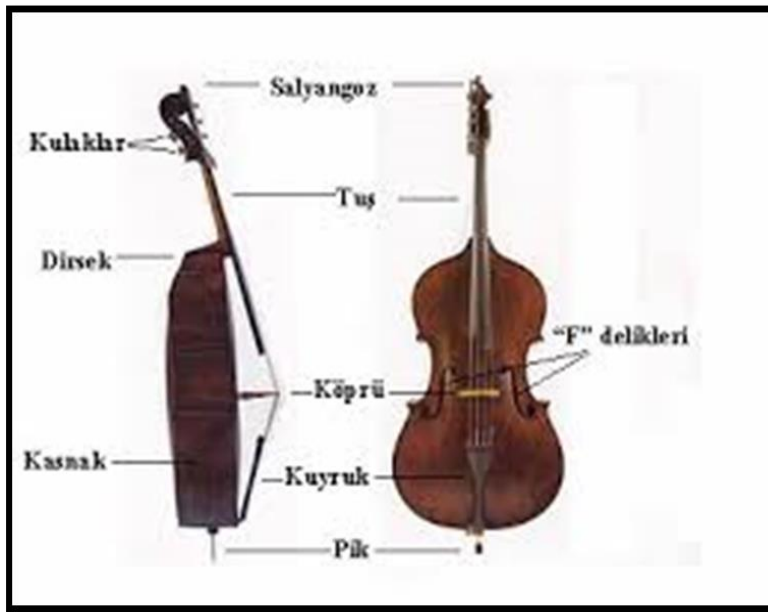

Şekil 1. Enstrüman Örnekleri

Modern orkestralarda kullanılan yaylı sazlar; keman, viyola, viyolonsel ve kontrbastır. Bunların içinde yalnızca kontrbas aktarımlı bir alet olup, yazıldığından bir oktav aşağıdan duyulmaktadır. Bununla birlikte genel olarak bütün yaylı sazların, aynı yapısal özellikler taşımaları söz konusudur. (Kontrbas, diğer sazlardan bazı noktalarda ayrılmaktadır. Bu saz; viyol ailesinden geldiğinden, telleri 4'lü aralıklarla akort edilmektedir). İfade edilen yaylı sazlar arasındaki en büyük farklılıklar; boyları, ses alanları ve büyüklüklerinden kaynaklanan tınları kapsamında ortaya çıkmaktadır. Neticesinde de keman, viyola ve viyolonsel yuvarlak omuzlara sahipken; kontrbas, daha açılı ve dikine aşağıya eğilim gösteren omuzlara sahiptir (Öğün, 2021: 7).

Kontrbas Eğitimi

Kontrbas; genel olarak 15. yüzyılda Avrupa'da ortaya çıkan bir aile olan, "viola da gamba" enstrüman ailesinin tek modern torunu olarak kabul edilmektedir. Bu nedenle kontrbas, bir "bas viol" olarak tanımlanabilmektedir. Kontrbasın 16. yüzyıldan 18. yüzyıla dek değişim gösterdiği ve 18. yüzyıl itibarıyla de bugünkü halini aldığı görülmektedir. "Kontrbasın Bölümleri" ile ilgili görsel, Şekil 2.'de yer almaktadır.

Şekil 2. Kontrbasın Bölümleri

Lohse (2021: 1), kontrbas ile ilgili aşağıda yer alan belirlemelerde bulunmaktadır:

Geçmiş 16. yüzyılın başlarına kadar uzanan kontrbas ortaya çıktıktan sonra; 100 yıl kadar enstrümana belirli bir isim verilememiş ve her besteci kontrbasa, kendisine göre bir isim atfetmiştir.

Dökmeci (2018: 3) ise kontrbas ile ilgili olarak, aşağıda yer alan belirlemelerini paylaşmaktadır:

Bas kemanda da, yaylı çalgılar ailesinin diğer çalgıları gibi tuşesinde perde bulunmamaktadır ve bas keman, dört ya da beş telli olmak üzere beşli aralıklarla akort edilmektedir.

Akkor'a (2009: 3) göre; Türkiye'de kontrbas eğitimi; daha çok konservatuvarlarda olmakla birlikte, Güzel Sanatlar Fakültelerinin Müzik Bölümleri, Müzik ve Sahne Sanatları Fa-külteleri, Eğitim Fakültelerine bağlı Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Müzik Eğitimi Anabilim Dalları ve Güzel Sanatlar Liseleri müfredat programları kapsamında verilmektedir. Konservatuvarlarda kontrbas eğitimi alan öğrencilerin başlıca faaliyet alanları; orkestralar ya da solo performans olabildiği gibi, bunun yanı sıra müzikal gelişimlerini artırabilecekleri yerler, küçük ya da büyük çalgı topluluklarında da yer alabilmektedirler. Bir kontrbasçı; çalgısının orkestra içerisinde ritim ve armoniye temel oluşturma görevinin her zaman farkında olmalı ve bu beceriyi geliştirmek için, mümkün olduğunca birlikte çalma deneyimini artırmalıdır.

Uçan'a (1994: 70) göre ise; çalgı becerisinin kazandırılması için, teknik yöntemlerin uygulanması ve çalgı eğitiminde önemli bir boyutu ifade eden, müzisyen yetiştirmeye odaklı hareket edilmelidir. Bu nedenle de çalgı eğitimi ile yorumlama ve dinleme becerisi de kazandırılabilir. Kontrbasın hem solo repertuarı hem de orkestra içerisindeki görevi ve yeri gereği; diğer yaylı çalgı yorumcularında olduğu gibi, kontrbas yorumcularında da müzikal ve teknik donanımların yeterli düzeyde olması gerekmektedir.

Yöntem

Araştırma Modeli

Araştırma kapsamında; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “Yayın Yılı”, “Yayın Türü” ve “Yayınlanan Ülke” esaslarına göre tasnif edilmesi ve gruplandırılması doğrultusunda bibliyografya oluşturulması sürecinde, nitel araştırmalar kapsamında kullanılan veri toplama yöntemlerinden “Doküman Analizi – İncelemesi” kullanılmıştır. Doküman incelemesi; araştırılması hedeflenen olgu ve olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2000: 140). Bununla birlikte araştırma kapsamında; nitel araştırma niteliği taşıyan Doküman Analizi–İncelemesi haricinde, 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan ve “Yayın Yılı”, “Yayın Türü” ve “Yayınlanan Ülke” esaslarına göre tasnif edilen ve gruplandırılan lisansüstü tezler ve makalelere bibliyografik analizler tablollaştırılarak sınıflandırmaya endeksli olarak frekans analizlerine yer verilmiştir. Frekans analizleri, nicel araştırmalar kapsamında kullanılan bir veri analiz yöntemidir. Dolayısıyla da araştırmanın hem Doküman Analizi–İncelemesi kapsamında nitel araştırma hem de frekans analizi kapsamında nicel araştırma niteliği taşıması bağlamında, karma araştırma örneği olarak hazırlanması söz konusudur. Araştırma kapsamında bu doğrultuda; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “Yayın Yılı”, “Yayın Türü” ve “Yayınlanan Ülke” esaslarına göre tasnif edilmesi ve gruplandırılması, Ergan (1994: 13) tarafından “Türkiye Müzik Bibliyografyası” kapsamında söz konusu edilen belirlemelere endeksli düzenlenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini; dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan tüm lisansüstü tezler ve makaleler oluşturmaktadır. Araştırma evrenine endeksli olarak örnekleme ise; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde YÖK Tez Merkezi, Google Akademik (Google Scholar) ve ProQuest Dissertations & Theses Global kapsamında yer verilen ve dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler olarak belirlenmiştir.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın örnekleme kapsamında yer alan ve 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler; YÖK Tez Merkezi (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>), Google Akademik (Google Scholar) (<https://scholar.google.com>) ve ProQuest Dissertations & Theses Global (<https://www.proquest.com>) bağlamındaki kurumsal web siteleri üzerinden toplanmıştır.

Araştırmanın Alt Problemleri

Araştırmanın problem cümlesi, “2016 – 2021 Yılları Arasını Kapsayan Dönemde Dünya Genelinde Kontrbas ile İlgili Yayınlanan Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin “Yayın Yılı”, “Yayın Türü” ve “Yayınlanan Ülke” Esaslarına Göre Sınıflandırılması Nasıldır?” olarak belirlenmiştir. Araştırmanın problem cümlesine endeksli olarak, aşağıda verilen alt problemlere cevap aranmaktadır:

1. 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayın yılı” esasına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
2. 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayın türü” esasına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?
3. 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayınlanan ülke” esasına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma kapsamında söz konusu olan sınırlılıklar, aşağıda verildiği gibi ifade edilebilmektedir:

- Araştırma; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin incelenmesi ile sınırlıdır.
- Araştırma; YÖK Tez Merkezi, Google Akademik (Google Scholar) ve ProQuest Dissertations & Theses Global kapsamında erişilen ve dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin incelenmesi ile sınırlıdır.
- Araştırma; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “yayın yılı” esasına göre tasnif edilmesi ve gruplandırılması doğrultusunda bibliyografya oluşturulması ile sınırlıdır.

- Araştırma; 2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “yayın türü” esasına göre tasnif edilmesi ve gruplandırılması doğrultusunda bibliyografya oluşturulması ile sınırlıdır.
- Araştırma; 2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “yayınlanan ülke” esasına göre tasnif edilmesi ve gruplandırılması doğrultusunda bibliyografya oluşturulması ile sınırlıdır.

BULGULAR VE YORUM

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorumlar – Yayın Yılı Esasına Göre Bibliyografya

Araştırmanın birinci alt problemi, “2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayın yılı” esasına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde belirlenmiştir. “Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular – Yayın Yılı Esasına Göre Bibliyografya” ile ilgili belirlemeler, Tablo 1.’de yer almaktadır.

Tablo 1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular – Yayın Yılı Esasına Göre Bibliyografya

Yayın Yılı	Frekans (f)	Yüzde (%)
2021	15	16
2020	11	12
2019	19	20
2018	25	26
2017	12	13
2016	12	13

Tablo 1.’de yer alan “Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular – Yayın Yılı Esasına Göre Bibliyografya” doğrultusunda; 2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “yayın yılı” esasına göre sınıflandırılması ile söz konusu dönem arasında yayınlanan 94 lisansüstü tezin ve makalenin 25’inin (%26) 2018 yılı itibarıyla yayınlandığı belirlenmektedir. 2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “yayın yılı” esasına göre sınıflandırılması kapsamında ilk sırada yer aldığı belirlenen 2018 yılını ise, sırasıyla; 19 (% 20) lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2019 yılının, 15 (% 16) lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2021 yılının, 12 (% 13) lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2017 ve yine 12 (% 13) lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2016 yılının ve 11 (% 12) lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2020 yılının izlediği görülmektedir.

Söz konusu edilen bu belirlemeler doğrultusunda; 2020 yılı itibarıyla COVID – 19 Pandemisi dolayısıyla küresel ölçekte tam kapanma yaşanması dolayısıyla genel olarak tüm alanlara ilişkin üretimlerde düşüş yaşanmasında olduğu gibi, lisansüstü tez ve makale yayınlanması bağlamında akademik süreçlerin ve üretimlerin de araştırma kapsamında incelenen diğer yıllara göre düşük düzeyde kaldığı söylenebilir. Bununla birlikte 2021 yılından itibaren dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin sayısının artış göstermesi ile kontrbas konusundaki akademik çalışmalara tekrar önem verilmeğe başlandığı belirlenmesinde bulunulabilmektedir.

İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar – Yayın Türü Esasına Göre Bibliyografya

Araştırmanın ikinci alt problemi, “2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayın türü” esasına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde belirlenmiştir.

“İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar – Yayın Türü Esasına Göre Bibliyografya” ile ilgili belirlemeler Tablo 3.’te yer almaktadır.

Tablo 3. İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar – Yayın Türü Esasına Göre Bibliyografya

Yayın Türü	Frekans (f)	Yüzde (%)
Yüksek Lisans Tezi	40	42
Doktora - Sanatta Yeterlilik Tezi	38	40
Makale	16	18

Tablo 3.’te yer alan “İkinci Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar – Yayın Türü Esasına Göre Bibliyografya” doğrultusunda; 2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayın türü” esasına göre değerlendirildiğinde, söz konusu edilen dönem

itibariyle 40 (% 42) yüksek lisans tezi, 38 (% 40) doktora - sanatta yeterlilik tezi ve 16 (% 18) yayınladığı belirlenmektedir. Bu doğrultuda da 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayın türü” esasına göre değerlendirildiğinde; ifade edilen dö-nem kapsamında, en fazla yüksek lisans tezi yayınlandığı görülmektedir.

Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar – Yayınlanan Ülke Esasına Göre Bibliyografya

Araştırmanın üçüncü alt problemi, “2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayınlanan ülke” esasına göre nasıl bir dağılım göstermektedir?” şeklinde belirlenmiştir.

“Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar – Yayınlanan Ülke Esasına Göre Bibliyografya” ile ilgili belirlemeler Tablo 4.’te yer almaktadır.

Tablo 4. Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar – Yayınlanan Ülke Esasına Göre Bibliyografya

Yayınlanan Ülke	Frekans (f)	Yüzde (%)	Yayınlanan Ülke	Frekans (f)	Yüzde (%)
Türkiye	26	28,1	Portekiz	3	3,1
Amerika Birleşik Devletleri	50	53	Çin	1	1
Çekya	2	2,1	Güney Kore	1	1
Hırvatistan	3	3,1	Avustralya	2	2,1
İsveç	5	5,5	Kanada	1	1

Tablo 4.’te yer alan “Üçüncü Alt Probleme Ait Bulgular ve Yorumlar – Yayınlanan Ülke Esasına Göre Bibliyografya” doğrultusunda; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayınlanan ülke” esasına göre değerlendirildiğinde, ilk sırada 50 (% 53) yayın sayısı ile Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) yer aldığı belirlenmektedir. ABD’yi ise; 26 (% 28,1) yayın ile Türkiye, 5 (% 5,5) yayın ile İsveç, 3 (% 3,1) yayın ile Hırvatistan ve yine 3 (% 3,1) yayın ile Portekiz, 2 (% 2,1) yayın ile Çekya, 1 (% 1) yayın ile Çin ve yine 1 (% 1) yayın ile Çin izlemektedir. Söz konusu edilen bu belirlemeler doğrultusunda; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayınlanan ülke” esasına göre değerlendirildiğinde, ABD’nin ardından Türkiye’nin ikinci sırada yer almasının önemli addedilmesi gerektiği söylenebilir. Zira araştırma 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemle sınırlandırılmakla birlikte; belirli bir döneme endeksli dahi olsa, Türkiye’nin kontrbas ile ilgili lisansüstü tezler ve makaleler kapsamındaki akademik yayınları ile dünya genelinde ilk sıralarda yer alması doğrultusunda, genel anlamda müzik eğitiminin ve özel anlamda da kontrbas eğitiminin niteliği açısından kayda değer bir gelişme olarak değerlendirilmesi gerektiği söylenebilmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Araştırma kapsamında; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde, dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “yayın yılı”, “yayın türü” ve “yayınlanan ülke” esaslarına göre bibliyografik analizinin yapılması amaçlanmıştır.

Araştırmanın hem Doküman Analizi – İncelemesi kapsamında nitel araştırma hem de frekans analizi kapsamında nicel araştırma niteliği taşıması bağlamında, karma araştırma örneği olarak hazırlanması söz konusudur.

Araştırma kapsamında bu doğrultuda; 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “Yayın Yılı”, “Yayın Türü” ve “Yayınlanan Ülke” esaslarına göre tasnif edilmesi ve gruplandırılması, Ergen (1994: 13) tarafından “Türkiye Müzik Bibliyografyası” kapsamında söz konusu edilen belirlemelere endeksli düzenlenmiştir.

2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “yayın yılı” esasına göre sınıflandırılması ile söz konusu dönem arasında yayınlanan 94 lisansüstü tezin ve makalenin 25’inin 2018 yılı itibariyle yayınlandığı belirlenmektedir. 2016 – 2021 yılları arasını kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin “yayın yılı” esasına göre sınıflandırılması kapsamında ilk sırada yer aldığı belirlenen 2018 yılını ise, sırasıyla; 19 lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2019 yılının, 15 lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2021 yılının, 12 lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2017 ve yine 12 lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2016 yılının ve 11 lisansüstü tez ve makale yayınlanan 2020 yılının izlediği görülmektedir.

Bu belirlemeler doğrultusunda; 2020 yılı itibariyle COVID – 19 Pandemisi dolayısıyla küresel ölçekte tam kapanma yaşanması dolayısıyla genel olarak tüm alanlara ilişkin üretimlerde düşüş yaşanmasında olduğu gibi,

lisansüstü tez ve makale yayınlanması bağlamında akademik süreçlerin ve üretimlerin de, araştırma kapsamında incelenen diğer yıllara göre düşük düzeyde kaldığı söylenebilmektedir. Bununla birlikte 2021 yılından itibaren dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin sayısının artış göstermesi ile kontrbas konusundaki akademik çalışmalara tekrar önem verilmeye başlandığı belirlenmiştir.

2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayın türü” esasına göre değerlendirildiğinde, söz konusu edilen dönem itibarıyla 40 yüksek lisans tezi, 38 doktora – sanatta yeterlilik tezi ve 16 yayınladığı belirlenmiştir. Bu doğrultuda da 2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayın türü” esasına göre değerlendirildiğinde; ifade edilen dönem kapsamında, en fazla yüksek lisans tezi yayımlandığı görülmektedir.

2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayınlanan ülke” esasına göre değerlendirildiğinde, ilk sırada 50 yayın sayısı ile Amerika Birleşik Devletleri’nin (ABD) yer aldığı belirlenmiştir. ABD’yi ise; 26 yayın ile Türkiye, 5 yayın ile İsviçre, 3 yayın ile Hırvatistan ve yine 3 yayın ile Portekiz, 2 yayın ile Çekya, 1 yayın ile Çin ve yine 1 yayın ile Çin izlemektedir.

Söz konusu edilen bu belirlenmeler doğrultusunda; 2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemde dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezler ve makaleler “yayınlanan ülke” esasına göre değerlendirildiğinde, ABD’nin ardından Türkiye’nin ikinci sırada yer almasının önemli addedilmesi gerektiği söylenebilir. Zira araştırma 2016 – 2021 yılları arasında kapsayan dönemle sınırlandırılmakla birlikte; belirli bir döneme endeksli dahi olsa, Türkiye’nin kontrbas ile ilgili lisansüstü tezler ve makaleler kapsamındaki akademik yayınları ile dünya genelinde ilk sıralarda yer alması doğrultusunda, genel anlamda müzik eğitiminin ve özel anlamda da kontrbas eğitiminin niteliği açısından kayda değer bir gelişme olarak değerlendirilmesi gerektiği söylenebilmektedir.

Konu ile ilgili Türkçe literatür kapsamında, dünya genelinde kontrbas ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin ve makalelerin bibliyografik analizinin yapılmasına yönelik araştırma yer almadığı belirlenmiştir.

Kaynaklar

- Akkor, H. Özgür. Konservatuvarlarda Verilmekte Olan Kontrbas Eğitiminde Çağdaş Türk Kontrbas Müziği Eserlerinin Yeri ve Değerlendirilmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Afyon: Afyon Kocatepe Üniversitesi, 2009.
- Al, Umut ve Tonta, Yaşar. “Atıf Analizi: Hacettepe Üniversitesi Kütüphanecilik Bölümü Tezlerinde Atıf Yapılan Kaynaklar”. Bilgi Dünyası 5.1 (2004): 19-47.
- Biber – Öz, Nesrin. “Müzik Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Orkestra – Oda Müziği Eğitiminde Yaylı Çalgıların Yeri ve Önemi”. Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi 14.1 (2001): 93 – 99.
- Çilden, Şeyda. “Müzik Öğretmeni Yetiştirme Sürecinde Çalgı Eğitiminin Nitelik Sorunlarının İrdelenmesi”. Ed. Ayşegül Atak Yayla ve Fatih Yayla. Ulusal Müzik Eğitimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı: 26–28 Nisan 2006. Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 2006, 542–548.
- Demirbatır, Rasim Erol ve Acar, Sibel. “İtalyan Bestecilerin Modern Dönem Kontrbas Eserleri Üzerine Bir Araştırma”. Art–E Sanat 12.24 (2019): 339-358.
- Dökmeci, Sela Can. Viyolonun Kontrbasa Evrilirken Geçirdiği Yapısal ve Sanatsal Gelişim Sürecinin İncelenmesi. Yayınlanmamış sanatta yeterlilik tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi, 2018.
- Ergan, Mehmet Salih. Türkiye Müzik Bibliyografyası: Kitaplar – Notalar (1929 – 1993). Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi, 1994.
- Lohse, Jonas. The Double Bass Book: 400 Years of Low Notes (English Edition). New York: Lohse & Jonas Verlag, 2021.
- Say, Ahmet. Müzik Tarihi. İstanbul: Müzik Ansiklopedisi, Yayınları 1997.
- Taş, Fırat. “Yaylı Çalgılar Eğitiminde Entonasyonu Geliştirmeye Yönelik Kullanılan Üç Yöntemin Karşılaştırılması”. İdil Sanat ve Dil Aralık Dönemi, 76 (2020): 1802–1820.
- Tuna, Almıla. “Müzik Bibliyografyası Bağlamında 2000 – 2017 Yılları Arasında Yapılmış Lisansüstü Tezler ve Yöntemleri”. Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuarı 11 (2017): 125–133.
- Uçan, Ali. İnsan ve Müzik İnsan ve Sanat Eğitimi: Temel Kavramlar – İlkeler – Yaklaşımlar ve Türkiye’de Cumhuriyet’in İlk Yetmiş Yılındaki Durum. İstanbul: Müzik Ansiklopedisi Yayınları, 1994.
- Yalçınkaya, Begüm, Aytemur – Öz, Begüm, Eldemir, A. Can ve Sönmezöz, Feyza. “Müzik Öğretmeni Adaylarının Bireysel Çalgı Dersine Yönelik Tutumlarının Değerlendirilmesi”. Turkish Studies International Periodical for The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic 92 (2014): 1583 – 1595.
- Yıldırım, Ali ve Şimşek, Hasan. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınevi, 2000.

BIBLIOGRAPHICAL ANALYSIS OF GRADUATE THESIS AND ARTICLES PUBLISHED ON THE DOUBLE BASS WORLDWIDE (2016–2021)

Gökhan ÖZDEMİR, Hüseyin Can KARAYAZGAN

Abstract

The most important step in academic research is to conduct a literature review – field research on the research topic. Because it is necessary for researchers to examine the research in the literature on the subject in the context of their study subjects, in order to provide guidance in terms of research subjects. In this context, within the scope of the research; it is aimed to conduct a bibliographic analysis of postgraduate theses and articles published on double bass around the world in the period between 2016 and 2021. On this basis, in order to guide researchers regarding the research and the subject; graduate theses and articles included in the YÖK National Thesis Center, Google Scholar (Google Scholar) and ProQuest Dissertations & Theses Global were examined. Within the scope of the research; During the period between 2016 and 2021, 94 postgraduate theses and articles published on the double bass worldwide were examined. In the process of classifying the examined postgraduate theses and articles; Bibliographic analysis is possible based on the principles of “year of publication”, “author’s surname”, “type of publication” and “country of publication”. In line with the findings obtained from the research, it is determined that the most postgraduate theses and articles were published in 2018, based on the bibliographic analysis based on the year of publication. Based on the type of publication, the most postgraduate theses and on the published country, postgraduate theses and articles are mostly published in the United States. Araştırma ile Türkiye’s; the fact that it ranks second in the world in terms of the number of postgraduate theses and articles published on the double bass represents an important point in terms of music education and double bass education in Türkiye.

Keywords: Double Bass, Bibliography, Graduate Theses, Articles, Double Bass Education